

verdensberømte Fabrikker Zeiss i Jena. Der havde man fra 1891 9 Timers Arbejdstid, men i 1900 besluttede Ledelsen at nedsætte Arbejdstiden til 8 Timer, og derved viste det sig, siger Alfred Lehmann, at Arbejderne, der havde Akkord, tjente godt og vel 3 pCt. mere end tidligere, idet deres Arbejdsydelse voksede med 16,2 pCt. De Grupper af Arbejdere, der gjorde det grovere mekaniske Arbejde, tjente forholdsvis mest, medens de, for hvem Muskelarbejdet spillede mindre Rolle, kun havde en ganske ubetydelig Forøgelse af Fortjenesten.

Det er kun nogle af de Eksempler, der eksisterer. Ministerens Hovedpaastand, at det er en Teori, er derfor fuldkommen falsk. Det hjalp ikke den højtærede Minister, at et æret Medlem af hans Parti kom og understøttede ham i denne forkerte Paastand. Som Hovedresultat af sine Undersøgelser siger Professor Lehmann, at „for Muskelarbejdere vil mere end 8 Timers dagligt Arbejde være overanstrengende og følgelig til Skade saavel for Arbejdsgiverne som for Arbejderne. Ved sjælelig-legemlig Virksomhed, hvor Muskelkraften ikke kommer i Betragtning, synes 9 Timers dagligt Arbejde ikke at medføre nogen Ulempe“ — det er maaske det ærede Medlem Hr. Rudolf, han har tænkt paa —, „men der vindes heller ikke noget derved, saa at 8 Timer sikkert maa foretrakkes.“

Det er den ene Side af Sagen, det er den objektive Undersøgelse af, hvad der er mest trættende for Arbejderen, og hvad der af den Grund giver det største Udbytte saavel for Arbejderne som for Arbejdsgiverne. Men hertil maa endvidere gøres en helt anden Betragtning gældende, som jeg ikke ser, at den højtærede Landbrugsminister har Blik for, nemlig at Fritiden er Menneskets Grotid. I Fritiden udvikler Menneskene sig ikke alene saaledes, at de fysisk hviler ud og faar endnu flere fysiske Kræfter, men navnlig saaledes, at de udvikler sig aandeligt og derved bl. a. bliver dygtigere Arbejdere, saaledes at der er Mulighed for, at den Mand, der har haft et 9 Timers Arbejde og saa faar sin Arbejdstid forkortet til 8 Timer, ved den forøgede Fritid, naar den anvendes rigtigt, bliver endnu meget dygtigere Arbejder i de 8 Timer, end han vilde være det ved at blive ved i de 9.

Denne Side af Sagen behandler Professor Lehmann ogsaa og siger, at det skal der tillægges den allerstørste Betydning. Og det har maaske nogen Interesse for Landbrugsministeren, at en meget konser-

vativ samtidig, Hr. Alfred Bramsen, for ikke ret lang Tid siden i „Nationaltidende“ har skrevet en Række Kronikker til Forsvar for 8 Timers Dagen. Dette Synspunkt, at Fritiden er af saa stor Betydning, kommer særlig frem hos en anden af de Mænd, som man ellers plejer at tillægge stor Betydning i den offentlige Diskussion, nemlig Professor Høffding. Han er heller ikke Socialdemokrat, men han siger i sin Etik: „Naar man klager over, at Arbejderne ikke forstaar at bruge deres Fritid, saa er der langt mere Grund til at klage over den Maade, paa hvilken de velhavende Klasser bruger deres Frihed. Naar man ikke er vant til at have Fritid, er det intet Under, at man ikke har lært at bruge den. Men det er sørgeligt at se, hvor tomt og lavt ofte det er, hvormed de saakaldte dannede og højere Klasser udfylder deres rigelige og ofte ufortjente Fritid. Arbejderne maa netop have større Fritid, for at den Maade, paa hvilken de nu ofte misbruger Fritiden, kan falde bort.“ Og han citerer den berømte tyske Filosof Fichte og siger, at han med Rette har sagt, at et Folks sande Rigdom bestaar i den Fritid, det raader over.

Jeg kan anføre en anden Forfatter, som i hvert Fald den højtærede Landbrugsministers politiske Meningsfæller vil tillægge stor Betydning, nemlig afdøde Professor Scharling. Han udtaler sig i sin „Kristelige Sædelære“ om Arbejdstiden. Han siger ikke direkte noget om 8 Timers Arbejdstiden, men i det Kapital, der handler om Arbejde og Nydelse, erkender han, at der maa være den fornødne Tid“ til Hjemmets og Familielivets Glæder, Omgang med vore Venner, Nydelse af Naturen samt Poesi og Kunst, for hvem der har fornøden Sans herfor.“ Han har altsaa ogsaa Blik for, at der er en Grænse for, hvor langt man maa gaa i Retning af at pine den størst mulige Arbejdstid frem for Arbejdernes Vedkommende.

Men nu kunde Ministeren sige til mig: Ja vel, men foreligger der da Vidnesbyrd om, at Forkortelse af Arbejdstiden til 8 Timer har den Virkning, at Arbejderne benytter Friheden og derved udvikler sig? I den Anledning vil jeg gerne henvise den højtærede Minister til, at man i Sverige har set, hvilken mægtig Udvikling der er foregaaet indenfor Oplysningsarbejdet i Arbejderklassen, siden man der gik over til 8 Timers Arbejdsdagen, og ganske det samme ser vi her i Danmark. Vi ser navnlig her i København, hvorledes Arbejdernes Tilslutning til de forskellige Arter af Oplysningsvirksomhed har været i meget